

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Фонд Східна Європа

Міжнародний досвід регулювання протимінної діяльності (Республіка Хорватія, Боснія і Герцеговина)

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським
інформаційно-дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Резюме

Розмінування – процес знешкодження та видалення мін, вибухових пристроїв, інших вибухонебезпечних предметів з території, де тривали бойові дії. Мета розмінування полягає у зниженні ризику, який становлять міни та вибухонебезпечні предмети.¹

Розмінування може здійснюватися такими **виконавцями**:

- комерційні організації
- національні або міжнародні неурядові організації
- урядові організації (наприклад, центри розмінування)

Протимінна діяльність включає **5 видів заходів**, що можуть доповнювати один одного:

1. Пошук та знешкодження мін і вибухонебезпечних предметів, картографування та маркування небезпечних ділянок
2. Знищення запасів зброї
3. Надання допомоги постраждалим
4. Просвіта з питань мінної небезпеки (інформування громадськості про ризики вибухонебезпечних предметів та про дії при їх виявленні)
5. Адвокація з метою сприяння запровадженню політики та практик, що дозволять зменшити загрозу від наземних мін і вибухонебезпечних предметів (зазвичай це відбувається в контексті роззброєння та міжнародного гуманітарного права)²

На міжнародному рівні **Служба ООН з питань протимінної діяльності** здійснює розробку стандартів для планування, виконання та управління програмами розмінування. **Міжнародні стандарти протимінної діяльності** публікуються з 2001 року з метою покращення безпеки та ефективності протимінної діяльності.³

У розглянутих країнах протимінна діяльність **регулюється окремими законами**. Також працюють **міжвідомчі органи**, на які покладено функції координації та контролю протимінної діяльності (у Хорватії – *Хорватський центр розмінування*, у Боснії і Герцеговині – *Національний центр розмінування*).

Республіка Хорватія

1. Законодавче регулювання

Закон «Про протимінну діяльність»⁴ набув чинності 21 жовтня 2015 року. До 2015 року протимінну діяльність регулював Закон «Про гуманітарне розмінування»⁵:

- Закон «Про протимінну діяльність» складається із 18 розділів (146 статей)
- Відповідно до Закону, **діяльність з розмінування включає**: визначення небезпечних зон; проведення дослідницької роботи; пошук вибухонебезпечних предметів та мін; розмінування територій; підготовка технічної документації; технічна експертиза; допомога людям, які постраждали від вибухонебезпечних предметів та мін; інформування населення (ст. 2)
- Розмінування може виконуватися наступними **способами**: ручне виявлення мін, виявлення за допомогою спеціальних машин або собак (ст. 51)
- Особи, які виконують розмінування, зобов'язані використовувати індивідуальне захисне спорядження – наприклад захисний жилет та шолом (ст. 54)

¹ Розмінування: зниження ризиків, підвищення безпеки – <http://bit.ly/2nIMtQi>

² Розмінування: зниження ризиків, підвищення безпеки – <http://bit.ly/2nIMtQi>

³ IMAS – <https://www.mineactionstandards.org/standards/international-mine-action-standards-imas/imas-in-english/>

⁴ Zakon o protuminskom djelovanju – https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_110_2122.html

⁵ Zakona o humanitarnom razminiranju – <https://www.hcr.hr/pdf/Zakon%20o%20humanitarnom%20razminiranju%202005.pdf>

- Знищення або транспортування у сховище мін та інших вибухонебезпечних предметів здійснюється протягом 24 годин з дати виявлення (ст. 63)
- **Особи, які виконують розмінування, та інспектори** у разі професійного травматизму в результаті виконання своїх обов'язків мають право: на медичне обслуговування, на пенсійне страхування, на пенсію з інвалідності. У разі погіршення стану здоров'я ці особи мають право: на медичну допомогу; на догляд; на реабілітацію⁶ (ст. 107-109)

Законом також визначається порядок підготовки і сертифікації осіб з проведення гуманітарного розмінування, положення про їхній соціальний захист, страхування, а також система покарань за невиконання закону. Усі технічні регламенти, інструкції мають посилання на відповідні міжнародні стандарти.⁷

2. Хорватський центр розмінування

З 1998 року працює **Хорватський центр розмінування (Croatian Mine Action Center)**⁸ як міжвідомчий орган, на який покладено функції координації і контролю протимінної діяльності, а також міжнародного співробітництва:⁹

- Закон «Про протимінну діяльність» зобов'язує усіх суб'єктів протимінної діяльності інформувати Центр про свої дії.
- Центр готує **проекти національної програми**, яку схвалює парламент за поданням уряду, та **плани розмінування**, які схвалює уряд. План визначає райони розмінування, терміни робіт, виконавців та джерела фінансування.
- **Фінансові ресурси** для реалізації планів розмінування надходять з державного бюджету та з інших джерел (наприклад кошти міжнародних організацій).
- Щороку уряд звітує перед парламентом про виконання плану і витрачені кошти.
- **Нагляд** за функціонуванням *Хорватського центру розмінування* здійснює Міністерство внутрішніх справ.

3. Діяльність щодо розмінування

Національною програмою з розмінування 2009-2019 рр.¹⁰ передбачено 563 млн € на розмінування та очищення території площею 954,5 км² (за весь десятирічний період):

Total	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Total
Demining km ²	37,4	35,5	35,5	53,5	54,5	54,5	33,5	30,4	26	20	3,5	384,3
Reduction km ²		10	21	49	53	53	52	46	44,2	37	7	372,2
General survey km ²	20	30	30	32	32	25	19	10	0	0	0	198
Total km²	57,4	75,5	86,5	134,5	139,5	132,5	104,5	86,4	70,2	57	10,5	954,5
Funds in million HRK	326,2	347,9	371	555,5	572,5	572,4	414,6	379	333	271	43,9	4.187,00
Required no. of deminers	570	600	620	1000	1100	1100	750	650	570	400	100	

Практична діяльність з розмінування територій здійснюється на основі проектного підходу — усі види робіт з розмінування прописуються окремими проектами. По кожному проекту *Хорватський центр розмінування* проводить планування робіт, підбирає виконавців, визначає джерела фінансування, залучає донорів.¹¹

⁶ Prava stradalih pirotehničara, ostalih djelatnika u sustavu protuminskog djelovanja, i članova njihovih obitelji — <http://bit.ly/2s9unvc>

⁷ Проблемні питання гуманітарного розмінування в Україні — <http://fpp.com.ua/category/uncategorized/>

⁸ Croatian Mine Action Center — <http://www.hcr.hr/en/index.asp>

⁹ Croatian Mine Action Center — <http://www.mineaction.org/taxonomy/term/992>

¹⁰ National Mine Action Strategy of the Republic of Croatia — <http://www.hcr.hr/pdf/Strategija%20eng.pdf>

¹¹ Проблемні питання гуманітарного розмінування в Україні — <http://fpp.com.ua/category/uncategorized/>

Законом «Про протимінну діяльність» визначено, що роботи з розмінування може проводити **хорватська або іноземна юридична особа**, яка має дозвіл від МВС і відповідні ліцензію та реєстрацію. Така юридична особа повинна надати в *Хорватський центр розмінування докази щодо здатності проводити розмінування та комплект внутрішніх технічних прописів* щодо організації і методики проведення робіт з обстеження і розмінування території.

Замовлення робіт з розмінування здійснюється у відповідності до законодавства про державні закупівлі, якщо ці роботи передбачені планом. Виконавці робіт з розмінування, які мають самостійні джерела фінансування, можуть виконувати позапланові роботи з розмінування після отримання відповідного дозволу від *Хорватського центру розмінування*.¹²

Боснія і Герцеговина

1. Законодавче регулювання

У 2002 році прийнято **Закон «Про розмінування»**.¹³ У цьому ж році була ухвалена перша *Стратегія з розмінування на період 2002-2009 рр.* В кінці 2004 року Стратегію було переглянуто та зроблено висновки про те, що для виконання поставлених завдань наявних ресурсів недостатньо. Нова *Стратегія з розмінування на період 2005-2009 рр.* передбачала оптимізацію протимінної діяльності.¹⁴ З 2008 року діє **Стратегія з розмінування на період 2009-2019 рр.**¹⁵

Закон «Про розмінування» складається із 7 розділів (*45 статей*):

- Закон регулює діяльність щодо розмінування на території Боснії і Герцеговини; визначає органи, відповідальні за проведення розмінування; права та обов'язки осіб, які здійснюють розмінування; здійснення заходів державного нагляду (*ст. 1*)
- Центральним органом щодо регулювання протимінної діяльності є **Комісія з питань розмінування** (Komisija za deminiranje). Комісія діє при Міністерстві цивільних справ (*ст. 4*)
- **Комісія з питань розмінування виконує наступні завдання:** представляє Боснію та Герцеговину на всіх конференціях та зустрічах, що стосуються протимінної діяльності; схвалює технічні стандарти; затверджує внутрішні правила роботи Національного центру розмінування; звітує перед урядом та ін. (*ст. 6*)
- Розмінування повинно проводитися на основі **плану розмінування**, який: (1) вноситься Національним центром розмінування, (2) розглядається Комісією з питань розмінування спільно з Радою донорів, (3) приймається урядом. План визначає райони розмінування, терміни і характер робіт, виконавців, матеріально-технічне обладнання, джерела фінансування тощо. Щороку **уряд звітує перед парламентом** про виконання плану і витрачені кошти (*ст. 16-17*)
- **Фінансові ресурси** для реалізації планів розмінування надходять з державного бюджету та з інших джерел (*ст. 18*)
- Розмінування може здійснювати особа, яка: досягла 18 років, має принаймні середню професійну освіту, пройшла відповідну професійну підготовку, є психічно та фізично придатною до роботи (про це свідчить медичний висновок), не вчиняла кримінальних правопорушень (*ст. 24*)

¹² Проблемні питання гуманітарного розмінування в Україні — <http://fpp.com.ua/category/uncategorized/>

¹³ Zakon o deminiranju u Bosni i Hercegovini — <http://www.bhmac.org/failovi/zakoni%20i%20podzakonski%20akti/Zakon%20o%20deminiranju.pdf>

¹⁴ Struktura i Zadaci — http://www.bhmac.org/?page_id=494&lang=bs

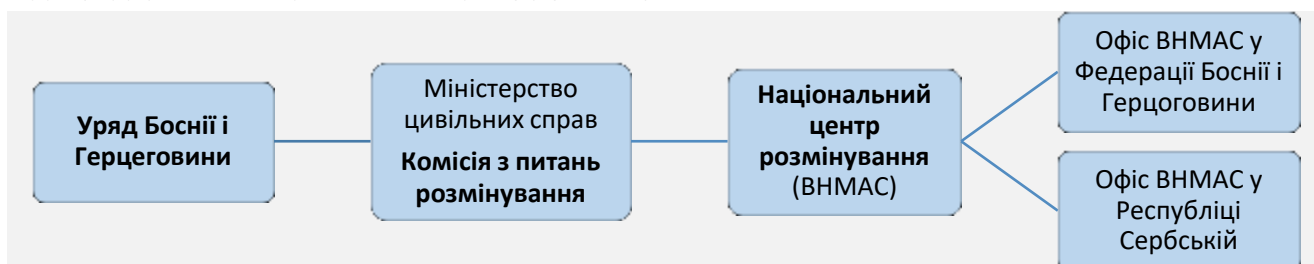
¹⁵ Strategije protivminskog djelovanja BiH 2009-2019 — <http://bit.ly/2FUv1yN>

- Організація з розмінування зобов'язана укласти із страховою компанією **договір страхування життя** для осіб, які проводять розмінування (ст. 30)
- Експертний **нагляд** за діяльністю з розмінування здійснюють інспектори, які є працівниками Національного центру розмінування (ст. 32)

2. Національний центр розмінування

У 2002 році було створено **Національний центр розмінування** (*Bosnia and Herzegovina Mine Action Center, ВНМАС*).¹⁶ Центр координує діяльність з розмінування, яку можуть здійснювати військовослужбовці Збройних сил, комерційні або неурядові організації.

Підпорядкування Національного центру розмінування:¹⁷

Національний центр розмінування виконує такі завдання:¹⁸

- обстеження територій
- планування діяльності щодо розмінування
- підготовка бюджетів, звітів про діяльність, фінансових звітів
- сертифікація і передача очищених ділянок
- обслуговування центральної бази даних
- встановлення стандартів безпеки, технічних стандартів
- розробка навчальних стандартів
- проведення інформаційних кампаній для залучення уваги населення до проблеми мін та інших вибухонебезпечних предметів¹⁹

Анастасія Паршикова,
аналітик Європейського інформаційно-дослідницького центру
aparshykova@radaprogram.org

¹⁶ Bosnia and Herzegovina Mine Action Center — <http://www.bhmac.org>

¹⁷ Demining law in Bosnia and Herzegovina — <http://bit.ly/2EnCWaB>

¹⁸ Demining Law in Bosnia and Herzegovina — <http://www.jmu.edu/cisr/journal/7.2/focus/alilovic/alilovic.htm>

¹⁹ Vingt ans après, la Bosnie reste un champ de mines — <http://www.slate.fr/story/105911/vingt-ans-apres-bosnie-champ-mines>